

مجمع عر فان

دوره بیست و سوم

مطالعه آثار قلم اعلیٰ

بخش سوم

آثار اوائل دوره عکا

(۱۸۶۸-۱۸۸۴ میلادی)

مدرسهٔ بهائی لوهلن، میشیگان

۱۹۹۹ تا ۱۱ اکتبر

سپاسگزاری

بیست و سومین دوره مجمع عرفان

تحت توجهات محفل روحانی ملی بهائیان امریکا

با همکاری

دفتر امور احباب ایرانی-امریکائی

و

با مساعدت

صندوق یادبود حاج مهدی ارجمند

و

صندوق پژوهشیاری نادیا سعادت

از ۸ تا ۱۱ اکتبر ۱۹۹۹

در مدرسه بهائی لوهلن در ایالت میشیگان امریکا

تشکیل میگردد

طوبى لمن تفکر فی ما نزّل فی كتاب الله

المهیمن القيّوم

پرثامه مجتمع عرفان

مدرسة بهائی لوهلن -- ۸ تا ۱۱ اکتبر ۱۹۹۹

جمعه ۸ اکتبر ۱۹۹۹

ورود و نام نویسی

منوچهر درخشانی	خیر مقدم	۱۹:۴۵
ایرج ایمن	برنامه ها و اقدامات مجتمع عرفان	۲۰:۰۰
باربارا و ریک جانسن	اطلاعات درباره مدرسه بهائی لوهلن	۲۰:۱۵
بهروز جباری با شکوه رضائی و	اشعار و نغمات عرفانی	۲۰:۲۰
منوچهر وهمن و پیمان فروغی		
ایرج ایمن	نظر اجمالی به آثار قلم اعلی در اوائل دوره عکا	۲۰:۴۵
	مناجات خاتمه	۲۲:۰۰

شنبه ۹ اکتبر ۱۹۹۹

	صبحانه	۷:۴۵
تلاؤت مناجات و آغاز برنامه روز		۸:۴۵
محمد قاسم بیات	مضامین عرفانی در صلوٰۃ یومیۃ بهائی	۹:۰۰
	تنفس	۱۰:۰۰
اسکندر هائی	الواح رئیس	۱۰:۱۵
	تنفس	۱۱:۱۵
روح الله خوشبین	واقعه استنطاق و نزول الواح استنطاق و احتراق	۱۱:۳۰
	ناهار	۱۲:۳۰
معین افنانی	مضامین عرفانی و فلسفی در الواح حکمت، رویا، برهان و سوره هیکل (بخش اول)	۱۵:۰۰
	تنفس	۱۶:۰۰
معین افنانی	مضامین عرفانی و فلسفی در الواح حکمت، رویا، برهان و سوره هیکل (بخش دوم)	۱۶:۱۵
سخنرانان روز	بحث و طرح سوالات	۱۷:۱۵
بهروز جباری با شکوه رضائی و منوچهر وهمن و پیمان فروغی	شام	۱۸:۱۵
	برنامه شعر و سرود و موسیقی	۲۰:۳۰

یکشنبه ۱۰ اکتبر ۱۹۹۹

		صبحانه	۷:۴۵
	تلاؤت مناجات و آغاز برنامه روز		۸:۴۵
	عصرت مظاہر مقدسه الهیه: اصل اعتقادی عصرت		۹:۰۰
سهراب کورش	کبرای مظہر امراللهی در دیانت بهائی		
	تنفس		۱۰:۰۰
پریوش سمندری خوشبین	مروری بر الواح آتحاد		۱۰:۱۵
	تنفس		۱۱:۱۵
محمد قاسم بیات	گلگشتی در وادیه های عرفان		۱۱:۳۰
	ناهار		۱۲:۳۰
حبیب ریاضتی	ارتباط محتوی با زمینه در احکام و حدود		۱۵:۰۰
	تنفس		۱۶:۰۰
حبیب ریاضتی	مروری بر برخی الواح نازله در اوائل دوره عکا		۱۶:۱۵
سخنرانان روز	بحث و طرح سوالات		۱۷:۱۵
	شام		۱۸:۱۵
بهروز جباری با شکوه رضائی و منوچهر وهمن و پیمان فروغی	برنامه شعر و سرود و موسیقی		۲۰:۳۰

دوشنبه ۱۱ اکتبر ۱۹۹۹

	صبحانه	۷:۴۵
	تلاؤت مناجات و آغاز برنامه روز	۸:۴۵
الهام کورش	مشخصات ممیزه کتاب مستطاب اقدس	۹:۰۰
	تنفس	۱۰:۰۰
ایرج ایمن	شأن احکام و حدود و نزوم اجرای احکام	۱۰:۱۵
	تنفس	۱۱:۱۵
	بحث و طرح سوالات	۱۱:۳۰
	جلسه پایانی	۱۲:۱۵
	ناهار	۱۲:۳۰

عزیمت از لوهن

معرفی مختصر مباحثی که در

مجمع عرفان

سال ۱۹۹۹ در مدرسهٔ بهائی لوهلن

مطرح میگردد

قاسم بیات

۱. مضامین عرفانی در صلوٰۃ یومیٰ بهائی

صلوٰۃ بمعنی دعا و تعریف و تمجید و توجه و انعطاف و رحمت است ، چه از خلق بحق و چه از حق بخلق. ریشه آن در عبری اشاره به معبد است و در عربی بمعنی حصن و بنای مرتفع نیز آمده است. در اسلام و در این امراللهی صلوٰۃ از ارکان اساسی عبادات میباشد. نماز در سایر ادیان الهی نیز با تغییراتی کیفی وجود داشته است .

جمال قدم و اسم اعظم بریندگان منت نهاده و نزول آیات نماز را بشارت عظمی نامیده، که نفحاتش عاشقین را جذب نماید و ساکنین را باهتزاز آرد و منصفین را حیات بخشد.

اجرای صلوٰۃ یومیٰ همچون عمل بسایر حدود و اوامر حق در این ظهور اعظم از برای حب جمال قدم است. ادای نماز سبب اطمینان قلب مؤمن است و وسیله عروج روح انسانی از تنگنای عالم مادی و اشتغالات مربوطه بآن، و توجه بملکوت ابهی و وطن اصلی الهی است. پس، توجه اهل بهاء در نماز به حضرت بهاء الله و مطاف ملا اعلیٰ و مصدر امرالله و سدرة المنتهی و آستان مقدس کبریاست.

در نماز احبابی حق با محبوب و معبود خود به راز و نیاز مینشینند، تمنای شایستگی عبودیت آستانش را مینمایند، و طلب تأیید و توفیق در اجرای احکام و حدوداتش را میکنند. در این عروج روحانی، برای رسیدن به وحدت شهودی، و نوشیدن کوثر حیوان از دست این محیی انام، و ورود بساحت قدسش، و وصلت این یار معنوی، نیاز به سوختن حجبات نفسانی به آتش حب این محبوب ازلی است. در ادوار سابقه عباد و زهاد و رهبانان و صوفیان و عرفا و اولیا و اوصیا و شعرا و حکما عمر خود را در دعا و نیاز بدرگاهش گذرانیدند، و ماحصل آنهمه تذکر و تنبه و تفکر و زهد، خلق مفاهیم و مضامین والای عرفانی، و کلام جاذب و غنی و پر استعاره و پر مغز آنان است، که تجلیش در حد اعلای رشد و بلوغ عرفان اسلامی و کلام آن بما رسیده است. از این روست که قسمت اعظم آثار الهی منجمله آیات صلوٰۃ بهائی در این عهد به این زبان و کلام والا شرف نزول یافته است.

در زیارت آیاتی از صلوٰۃ سه گانه یومیٰ که مطلب این مقاله کوتاه است به جنبه هانی از این

مضامین عرفانی و معنی و مفهوم مختص آنان در امر الهی اشاره خواهیم کرد، تا با غوطه وری در بحر بیکران این آیات لؤلؤ و مرجان عرفانش را نصیب برمی، و صد قلبمان مروارید عشقش را در خود گیرد.

اسکندر هائی

۲. الواح رئیس

شرح کوتاهی از سابقه تاریخی نزول الواح رئیس یعنی سوره رئیس و لوح رئیس و مختصراً در احوال عالی پاشا صدر اعظم عثمانی که مخاطب اصلی الواح مزبور است ارائه میگردد و سپس مضامین عمدة الواح مزبور مطرح میشود.

^۱ سوره رئیس به زیان عربی است و در راه ادرنه به عکا نازل شده است. این لوح به افتخار حاج محمد اسماعیل کاشانی ملقب به ذبیح یا انیس نازل شده اما خطاب به عالی پاشاست. در این لوح حضرت بهاء الله مصائب و بلیاتی که بر ایشان وارد شده و توطئة عالی پاشا با دربار ایران علیه آن حضرت و مقصد و عظمت نبیلت مربوط به آینده امر مخصوصاً ظهور سلاطین و امرائی که اقدام به ترویج امر مبارک خواهند نمود ذکر شده است.

لوح رئیس در عکا خطاب به عالی پاشا نازل شده و به زیان فارسی است. این لوح حاکی از قهر و غضب و انتقام الهی علیه نفوسي است که به مخالفت با امر الهی قیام میکنند و مخصوصاً این نکات به عالی پاشا و در سرزنش او ذکر شده است. بعلاوه این لوح مشتمل بر مطالب دیگری از قبیل فانی بودن حیات ظاهری و خطاب به اهل عالم برای اصحابی ندای این امر اعظم و اظهار آمادگی هیکل مبارک برای قبول و تحمل بلیات و صدمات است.

روح الله خوشبین

۳. لوح مبارک احتراق («قد احترق المخلصون»)

الف – سوابق نزول لوح مبارک احتراق

* بلایای واردہ به جمال ابھی از طرف حزب شیعه، حکومت قاجار، خلافت عثمانی و حزب بیان (ازل و اطرافیان او)

* ذکر شدت بلایا و نه گرفتن انتقام

ب - خطابات مندرج در لوح مبارک: موضوع مظہریت

* من الامر الى الحق (بسم الله الاقدم الاعظم)

* من الخلق الى الامر يا من الامر الى الحق (قد احترق المخلصون ... اين

تشعشع انوار لقائك يا محبوب العالمين)

* من الحق الى الامر يا من الامر الى الخلق (ان يا قلم الاعلى ...)

* من الخلق الى الامر يا من الامر الى الحق (قد سمعت ندائك يا محبوب الابهی)

* من الامر الى الخلق (ان يا على قبل اكبر ...)

ج - تأثيرات ظاهري لوح مبارک

* قتل سهیا پنج نفر از معاندین

* بلایای وارد در اثر این اقدام

* لوح استنطاق

مواضیع جنبی:

* خطابات قهریة جمال مبارک

* قتل عمد و مجازات اعدام

۴. مضامین عرفانی و فلسفی در الواح حکمت، رؤیا، برهان و سوره هیکل معین افنازی

الف - لوح حکمت

لوح حکمت که موسوم به لوح حکماء نیز میباشد مهمترین اثر فلسفی جمال قدم است که در سنین هکâ نزول یافته است. ور این لوح اصطلاحات فلسفی که از فلسفه یونان قدیم وارد حکمت اسلامی شده و بوسیله فلاسفه اسلامی نظری المندی و ابوعلی سینا استفاده گردیده مطرح شده است. از جمله جمال‌مبارک مسأله خلقت و منشاء آن و اعتقاد فلاسفه اسلامی را در این زمینه تشریح می‌فرمایند. نکات عمدۀ دیگری در این لوح فخیم مطرح گردیده است از جمله مسأله الوهیت، مقام انسان، ارزش‌های اخلاقی و معنوی، اهمیت رعایت اعدال، فلسفه یونان و فلاسفه مشهور آن مملکت، و نیز اشاره به

ناصراللئین شاه و جناب بدیع. مخاطب این لوح عظیم مبلغ و دانشمند بی نظیر دور ابهی میرزا محمد علی قائمشی ملقب به نبیل اکبر است. این لوح تماماً به عربی است و در مجموعه الواح مبارکه، چاپ مصر، به طبع رسیده است.

ب - لوح برهان

لوح برهان خطاب به شیخ محمد باقر اصفهانی پس از واقعه شهادت نورین تیرین، سلطان الشهداء و محبوب الشهداء، نازل شده است. جمال قدم در این لوح شیخ محمد باقر را "ذئب" نامیده و میر حسین امام جمعه اصفهان را که در صدور فتوای شهادت این دو نفس جلیل با شیخ باقر شراکت نموده بود به "رقشاء" تسمیه فرموده اند. این لوح مملو از عباراتی است که شامل قهر و عتاب الهی نسبت به این دو فرد است. در عین حال در بعضی موارد نظر به فضل الهی جمال قدم این دو را دعوت به توبه و توجه به امر الهی می فرمایند. در مواردی قلم اعلی علمای را مخاطب ساخته آنان را هشدار میدهند که از آنچه در مملکت روم (عثمانی) و بر پادشاه عثمانی و امپراتور فرانسه واقع شده عبرت بگیرند. عبارات این لوح بسیار مهیمن است و دلیل دیگری است بر عظمت امر الهی چه که مظہر حق در عین محبوس بودن اینگونه آیاتی را خطاب به علمای پرقدرت عصر خویش نازل فرموده اند. این لوح تماماً به عربی است و در مجموعه الواح مبارکه، چاپ مصر، به طبع رسیده است.

ج - سوره هیکل

سوره الهیکل که لوح نسبتاً مفصلی است، به عربی، از جمله آثار عرفانی جمال قدم میباشد که در دوران عکاً نازل شده است. "هیکل" اشاره به وجود مبارک جمال قدم است و در مواضع متعدد در این لوح جلیل حضرت بهاءالله هیکل را مخاطب ساخته اسرار الهی را مکشوف میفرمایند. همچنین اعضاء و جوارح هیکل را مورد خطاب قرار داده در قالب مضامین بدیع حقایق عالیه عرفانی را بیان میفرمایند. هیکل مظہر و تمثیل قدرت و جلال الهی است، و اعضاء و اندام هیکل نیز آئینه و مظہر صفات الهی میباشند. وظيفة اعضاء و اندام هیکل آنست که خلق را بسوی حق دلالت کنند. مطالب مهم دیگری در این لوح مطرح شده است ازجمله خطاباتی چند به حوریه الهی، اقدامات یحیی ازل و پیروانش، و نیز اشاره به پیامبر ظهور بعد. این لوح در مجموعه آثار قلم اعلی، جلد چهارم، به طبع رسیده است.

ه - لوح رؤیا

لوح رؤیا که در سال ۱۲۹۰ ه. ق. در عکاً نازل شده از جمله الواح عرفانی جمال قدم است که جزو الواح شعریه میباشد. در این لوح نظیر برخی دیگر از آثار عرفانی جمال مبارک از جمله لوح حوریه،

مثنوی مبارک، قصيدة عز ورقاته و لوح سبحان ربی الاعلی جمال قدم توصيف جمال حوری قدس و زیبائی شعر (موی) او می پردازد. در این لوح مبارک ذکر رؤیائی را می فرمایند که در شب میلاد حضرت مبشر دیده اند و مکالمات خویش را با حوریة الهی در قالب عبارات شاعرانه، استعارات، تشابیه و مصامین نوین عرفانی بیان می فرمایند. حوریه از بلایای واردہ بر جمال مبارک ناله سر میدهد و هیکل مبارک را دعوت به عروج به ممالک اخیری می نماید. این لوح که تماماً به عربی است در مجموعه آثار قلم اعلی، جلد دوم، به طبع رسیده است.

۵. عصمت مظاهر مقدسه الهیه

اصل اعتقادی عصمت کبرای مظهر امر الهی در دیانت بهائی

یکی از مشخصات ممیزه کتاب اقدس چنانچه حضرت ولی امرالله در کتاب قرن بدیع توضیح فرموده ند تبیین اصل اعتقادی عصمت کبرای مسهر امر الهی و تصریح این مطلب است که این عصمت خصیصه ذاتی و موعبت مخصوص مظهر امر الهی است.

عصمت کبرای مظهر امر در فقره ۴۷ کتاب اقدس باین شرح تصریح گردیده:

"لیس لمطلع الامر شریک فی العصمة الكبری انه لمظهر يفعل ما يشاء فی ملکوت الانشاء . قد خص الله هذا المقام لنفسه و ما قدر لاحد نصيب من هذا الشأن العظيم المنبع. هذا امرالله قد كان مستوراً فی حجب الغیب اظهرناه فی هذا الظهور و به خرقنا حجاب الذين ما عرروا حكم الكتاب و كانوا من الغافلين".

بررسی آثار مبارکه (در سطح محدود پژوهش نگارنده) نشان میدهد که هیچ تعلیم یا مطلب اعتقادی به جز عصمت کبرای مظهر امر الهی در آثار مبارکه با اصطلاح "اصل اعتقادی" (دکترین) مشخص و مختص نگردیده.

دیکسیونر بین الملکی جدید ویستر دکترین را در زمینه اعتقادات مذهبی چنین تعریف کرده:
"اصل اساسی اعتقادی - مبانی اعتقادی رسمی، مطاع و مورد قبول یک گروه از پیروان و معتقدان - اصول و مبادی لازم الاتّباع صحيح و غیر قابل تردید" آشنائی به نحو ترجمه و انتخاب لغات توسط حضرت ولی امرالله نشان میدهد که اصل عصمت کبرای مظهر امر الهی در ردیف "اصول موضوعه" در این امر قرار دارد.

توضیح و تشریح اصل اعتقادی عصمت کبری به شهادت بیان فوق در کتاب اقدس و بسحوی که در لوح اشراقات نازل شده و آنچنان که حضرت عبدالبهاء در کتاب مفاوضات تبیین فرموده‌اند حاکی از آنست که ارتباط بسیار نزدیک و شاید وحدت و یگانگی مفهوم بین عصمت کبرای مظہر امر و دو اصل دیگر اعتقاد بهائی وجود دارد. این دو اصل که در کتاب اقدس نیز تصویر گردیده‌اند عبارتند از:

۱. مقام مظہر امر بهنوان قائم مقام نفس الهی در عالم امر و خلق و توحید مظہر
۲. ریشه و مبنای الهی و الہامی تعالیم مبادی و آثار مظہر ظہور

اعتقاد به این اصول مستلزم باور و قبول اصول، مبادی و تصویرات دیگری است که در کتاب اقدس و سایر آثار مقدسه آمده است نظیر:

- الف - عصمت و مصویت از خطای کتاب اقدس بعنوان "قسطاس الحق بین الخلق" "قسطاس الهی" و "روح الكتب".
- ب - علم مظہر امر الهی علم لنقی است. از کسی و از مدرسه‌ای نیاموخته و بعنوان منزل کتب مقدسه قبل آنچه را که تبیین و توضیح فرماید صحیح و میزان حقیقت است.
- ج - بعنوان طبیب دانا دوای روحانی برای دردهای جهان تجویز می‌کند و تعالیم و دستورات منزله نتیجه عکس العمل بشری نسبت به محیط و محدود در زمان و مکان نیست.
- د - مقتم منیع مظہر امر و شناخت ذات و نفس مظہر امر برای افراد بشر ممکن نیست و کسی از آنچه در ذات و روح و تفکر مظہر امر میگذرد خبری ندارد.
- ه - عصمت کبری یا عصمت ذاتی مخصوص مظہر امر الهی است ولی نفوس مقدسه دیگری (یا مؤسسه یا هیأتی) میتوانند دارای عصمت موهوبی باشند که مظہر امر بایشان عطا می‌کند. حضرت عبدالبهاء و حضرت ولی امرالله و بیت العدل اعظم از عصمت موهوبی بر خوردارند.
- این مفاهیم دارای اثرات مهم و عمیقی در وندگی فردی و اجتماعی افراد هستند. و بطور روزمره آگاهانه و یا بصورت ناخود اگاه مورد تجاوز و تهدید قرار میگیرند و بوسیله بعضی از افراد نقض میشوند.

هرچند که افراد احباء در مطالعه و درک آثار امری مجاز به داشتن و اتخاذ تبیینات شخصی هستند ولیکن بفرموده بیت العدل اعظم "به افراد احباء اکیداً تذکر داده شده که در اظهار نظر و ابراز عقاید خود همواره آیات منزله را حجت دانند و فصل الخطاب شمارند و به انکار تبیینات منصوصه نپردازنند."

در مورد عصمت کبری در کتاب اقدس چنین نازل شده: "هذا امرالله قدکان مستوراً في الغيب اظهرناه في هذا الظهور و به خرقنا حجاب الذين ما عرفوا حكم الكتاب و كانوا من الغافلين." آنچه که از این بیان مستفاد میشود اینست که مؤمنین ادوار سابقه آمادگی درک این اصل را نداشتند از اینرو تبیین آن تا این ظهور در کتب مقدسه نیامده. و جالب است که بعضی از معاصرین نیز به عرفان و ادراک آن موقع نشدن و از جمله عاقلین محسوب گردیدند.

پریوش سمندری خوشبین

۶. مروری بر الواح اتحاد

الف - از بین الواح کثیره نازله از قلم حضرت بهاءالله سه لوح به عنوان «لوح اتحاد» معروف است که در کتاب ادعیة حضرت محبوب یکی پس از دیگری درج گردیده است.

ب - اگرچه در هر لوح مواضیع بسیاری را مطرح فرموده اند ولی در هر سه لوح تأکید بر امر اتحاد است و مواضیع دیگر نیز مانند سایر اصول و تعالیم بهائی، هریک طرق وصول به این اهداف محسوب میشود.

ج - لوح اول خطاب به جناب میرزا اسدالله خان باقراف و در جواب سؤالات ایشان شرف نزول یافته است. حضرت بهاءالله لقب خمسی را به برادران باقراف اعطا فرمودند. در لوح اول پنج اتحاد مذکور است:

۱ - اتحاد در دین ۲ - اتحاد در قول ۳ - اتحاد در اعمال ۴ - اتحاد در مقام ۵ - اتحاد در مال و هریک از اتحادها را جندی از جندالله و حزبی از حزب الله معرفی مینمایند.

د - لوح دوم خطاب به عالم و عموم است. جمال مبارک در این لوح انذار میدهند و حکم بر رفع اختلافات میفرمایند.

ه - لوح سوم راجع به حب است که علت خلقت میباشد.

و مقصود از اتحاد نفوس، محبت الله و کلمه الله است که کل بر آن جمع شوند . . . ایادي امرالله جناب طراز الله سمندری در مسیر مسافت های تبلیغی و تشویقی خود در اصفهان در منزل جناب سید اسدالله خان لوح اخیر را در بین اوراق ایشان یافتند و رونوشت آنرا تهیه نموده به نقاط بسیاری فرستادند از جمله نسخه ای به مصر فرستادند تا در کتاب ادعیة حضرت محبوب درج

گردد. طبق گفته ایشان در نسخه اصل این لوح نام مخاطب ذکر نگردیده است و لوح خطاب به عموم است.

الهام کورش

۷. مشخصات ممیزه کتاب مستطاب اقدس

کتاب مستطاب اقدس در بین کتب الهیه بی نظیر و مشیل است. جمال مبارک در کتاب مستطاب ایقان مقام ممتاز کتاب اقدس را ده سال پیش از نزول این سفر جلیل روشن فرموده اند: "آن مدینه کتب الهیه است در هر عهدی ... مثلًا در عهد موسی تورات بود و در زمان عیسی انجیل و در عهد رسول الله فرقان و در این عصر بیان و در عهد من یعنی الله کتاب او که رجوع کل کتب به آنست."

دانیال نبی به نزول کتاب اقدس بشارت داده در مکاشفات یوحنا کتاب اقدس به نامهای "سما جدیده" ، "ارض جدیده" ، هیکل رب" ، "مدینه مقدسه" ، "عروس" و اورشلیم جدید نازله از سما خوانده شده. حضرت ولی محبوب امرالله در مورد کتاب مستطاب اقدس می فرمایند: (کتاب قرن بدیع) "این سفر جلیل مخزن لآلی الهیه و منبع فیوضات رحمانی، در بین کتب الهی بی نظیر و عدیل است. زیرا بر خلاف تورات که اوامر و احکامش بیان از لسان شارع امر نبوده و انجیل که شامل بیانات محدودی از حضرت مسیح است و قرآن که با وجود حفظ لسان نزول وحی در مورد مسأله ولایت صامت است کتاب مستطاب اقدس. از ابتدا تا انتهای از قلم مظہر ظهور نازل و احکام آن منشور نظم بدیع جهان آرای الهی است. وظیفه تبیین آیات به مرجع منصوص محول و مؤسسات ضروریه برای حفظ وحدت امر و مرکز میثاق الهی و ولایت تعیین شده. در این منشور اعظم، شارع مبارک نزول ناموس اکبر را به ملوک ارض ابلاغ می فرمایند. به علما می فرمایند: کتاب الله را با اصول و موازین خود قیاس ننمایید.

حضرت بھاءالله در شأن کتاب اقدس می فرمایند: و انه لقسطاس الحق بين الخلق. و می فرمایند: هذه لقسطاس الهدى لمن فى السموات والارض این بیان مبارک تثبیت مصون از خطا بودن کتاب اقدس در نفس کتاب

در کتاب اقدس اساس الهی امر مبارک، مقام مظہر امر و عصمت کبری و مدت دور بھائی تعیین و تصریح شده. جمال مبارک در شأن کتاب اقدس می فرمایند.

- قل ان الكتاب هو السماء قد زينتها بانجم الاوامر و نواهى.
 - طوبى لمن يقرئه و يتذكر فيما نزل فيه من آيات الله المقتدر العزيز المختار.
 - لعمرى قد نزل على شأن متحير منه العقول و الافكار انه لحجة العظمى للورى و برهان الرحمن
لمن فى الارضين و السموات.
 - طوبى لذائقه يجد حلاوتها و الذى بصر يعرف ما فيها و ذى قلب يطلع برموزها و اسرارها
كتاب اقدس به شأنى نازل شده که جامع جميع شرائع الهيه است.
- طوبى للقارئين طوبى للعارفین طوبى للمتفرکین طوبى للمتفرسین و بانبساطی نازل شده که کل را
قبل از اقبال احاطه فرموده "سوف يظهر في الأرض سلطانه و نفوذه و اقتداره.

حبيب رياضتى

۸. تأثیر و نقش محتوى و زمينه احکام و حدود

احکام و حدود الهی را میتوان از جنبه های گوناگونی و با بکار بستن روش های متفاوت مورد مطالعه قرار داد.
ارتباط احکام با یکدیگر و مقایسه احکام بین دو یا چند دیانت و مطابقة احکام دینی با قوانین مدنی و یا سنن و
آداب قومی و فرهنگی و یا بررسی سیر تاریخی تحول احکام و جریان تکاملی احکام در طول تاریخ بشر از جمله
مباحثی است که در این گونه مطالعات مورد توجه قرار میگیرد.
این مطالعات ممکن است متوجه هدف و منظورهای خاص باشند. از جمله میتوان به مقاصد ذیل اشاره کرد:
بررسی نحوه ارتباط مابین احکام در یک دیانت، مطالعة تطبیقی احکام بین دو یا چند دین، جریان تکاملی نزول
احکام، جریان تکاملی موقع اجرا در آمدن احکام، تجزیه و تحلیل محتوای احکام، طبقه بندی احکام، بررسی شأن نزول و
توجیه تشريع یک یا مقداری از احکام، مطالعة شرایط محیطی حاکم بر اجرای احکام، نقش احکام در ایجاد مؤسسات
دینی و نهادهای اجتماعی، اثرات قوّة خلاقة احکام.

در بررسی حاضر ارتباط متقابل بین محتوى و زمينه مطرح میگردد و عمومیت و جامعیت پیام الهی، و
ماهیّت حیاتی و جهان شمول و جریان تدریجي اظهار امر مظاهر مقدسه مطرح میگردد و ارتباط احکام با شرائط و
احوال زمان و مکان ارائه میشود و بویژه تأثیر توجه داشتن به محتوى و زمينه در فهمیدن و اجرا، کردن احکام عرضه
میشود.

از آثار قلم اعلیٰ مربوط به اوائل دوره عکاً تا کنون دو حدود ۵۰ اثر مهم و مشهور طبع و نشر شده است. بعضی از این آثار دارای عنوان خاص است و برخی به نام و عنوان خاصی معروف نشده. معترفی کلیه آن آثار در برنامه کوتاه مدت بیست و سومین دوره مجمع عرفان مقدور نیست. لذا تعدادی از آن آثار مبارکه که در سایر جلسات مجمع مطرح نخواهد شد مورد مطالعه قرار میگیرد و مطالبی در سوابق تاریخی و شأن نزول و مواضع مندرج در آنها ارائه میگردد.

در اوائل دوره عکاً علاوه بر نزول کتاب مستطاب اقدس و رساله سؤال و جواب و صدور تعدادی از الواح خطاب به سلاطین و رؤسای ارض الواحی نیز خطاب یا مربوط به مسیحیان و زرتشتیان نازل شده و نیز الواح دیگری نظیر لوح مقصود و لوح عبدالوهاب و رضوان العدل متضمن تعالیم اخلاقی و مطالبی در باره عظمت این ظهور و تبلیغ امرالله میباشد. بعضی از الواح این دوره نیز به مباحث خاصی نظیر فلسفه و طب اختصاص دارد.

قاسم بیات

۱۰. گلگشتی در وادیه‌های عرفان (هفت وادی و چهار وادی)

الف - سیری در رساله هفت وادی

مظاهر ظهور الهی در همه اعصار خلق را بتدریج با محتوای پیام آسمانی خویش آشنا نموده و بر طبق مسلک و مشرب و فهم و استعداد و عرف و زبان رایج اکثربت گروهی که منظور این عنایت بوده اند سخن رانده اند. این دو اصل تغییر ناپذیر مبنای طریقه عمل انبیاء و رسول و بیان هر پیام آسمانی بوده است. از اینسو اصل اول روش تبلیغ و اصل دوم قالب بیانات این حلumat قدسیه را در هر دوره مشخص میکند. آثار لایحصای امرالله نیز در این عصر گویای کاربرد این روش الهی است و تعمق در آثار امر با عنایت باین اصول یادشده جنبه های مختلف آنرا نشان میدهد.

در گلگشتی که در این رساله پر شور خواهیم کرد به این اصول و همچنین محتوای تبلیغی این رساله اشاراتی کوتاه خواهیم نمود و مشتاقان درک لذات معنوی این اثر بدیع را به مطالعه عمیق آن وامیگذاریم. این لوح جمال اقدس ابھی که قبل از اعلان رسمی امرالله خطاب به شیخ محیی الدین قاضی خانقین و بیزان اهل حق در ایام اقامت جمال قدم در بغداد در حدود سال ۱۸۶۲ میلادی شرف نزول یافته جایی مهم در آثار این

ظهور اعظم دارد. این رساله جزئی از مجموعه آثاری است که به آثار جذبی جمال قدم اشتهر یافته و در ردیف آثاری چون کلمات مبارکه مکنونه، کتاب ایقان، جواهر الآثار، مثنوی مبارک و چهار وادی قرار دارد. این اثر فصیح و زیبا که متناسب با اعتقادات و زبان اهل حق نازل گشته گرچه در نهایت فصاحت و بلاغت و اختصار است و لیکن اکثر مطالب و مضامین مندرجة در آن را میتوان در آثار منثور و منظوم گذشتگان چون منطق الطیر عطار، مثنوی معنوی مولوی و شرح گلشن راز شمس الدین محمد لاھیجی نیز یافت. این مضامین در ظاهر شامل شرح و عنوانین مراحل سلوک و مراتب واصلین در هر وادی، و آداب و اصول طی طریق میباشد. اما این رساله گرچه در قالب کلام شbahتی با آثار کثیر عرفانی اسلامی دارد ولی در اصل و مفهوم و مدعای آنان متمایز میگردد. وجه تمايز این رساله که موضوع این مقالة کوتاه است بدینقرار است : اولاً این رساله بر خلاف آثار عرفانی که بیان عارفی در راهنمائی سالک در رسیدن و وصل به حق است بیان بی شبہ حق است و مژده ظهورش در عالم خلق که گاهی سریسته و گاهی با نهایت وضوح بیان گشته. از اینرو امثال و حکم و اشعار و احادیث و قصص مندرجه در آن گرچه در سایر آثار عرفانی متدائل است ولی در متن این رساله معنی و مفهومی کاملاً متفاوت یافته اند چه که محبوب ظاهر است و کلامش دعوت عام است به این جشن روحانی و نه توصیفی از امیدی دور. ثانیاً این رساله حامل عصارة و هسته اساسی بسیاری از تعالیم روحانی این امر بدیع است که در آثار نازله در طول حیات عنصری جمال قدم به تفصیل بیشتری تشریح گشته است.

در این مقالة کوتاه در باب ساختار این کتاب، پیام ویژه اش و محتوای تبلیغی آن که تربیت روحانی خلق از راه بیانات و تعالیم آسمانی است بذکر نمونه هایی از این رساله خواهیم پرداخت.

ب - سیری در رساله چهار وادی

رساله چهار وادی از آثار جمال قدم نازله در ایام اقامت ایشان در بغداد است. در مروری که از این رساله خواهیم کرد به ساختار این رساله، پیام اساسی و محتوای تبلیغی آن و وجه تمايزش از آثار کثیر عرفانی اسلامی اشاراتی کوتاه خواهیم نمود و مشتاقان درک لذات معنوی این اثر بدیع را به مطالعه عمیق آن و امیگذاریم.

این لوح جمال اقدس ابهی قبل از اعلان رسمی امرالله خطاب به شیخ عبدالرحمن کركوکی و بزیان اهل حق در ایام اقامت جمال قدم در حدود سال ۱۸۶۹ میلادی شرف نزول یافته. این اثر بدیع جزئی از مجموعه آثاری است که به آثار جذبی جمال قدم اشتهر یافته و در ردیف آثاری چون کلمات مبارکه مکنونه، کتاب ایقان، جواهر الآثار، مثنوی مبارک و هفت وادی قرار دارد. این رساله عرفانی نیز چون هفت وادی در ظاهر متناسب با اعتقادات و زبان اهل حق در نهایت فصاحت و بلاغت و اختصار نازل گشته ولی بسیاری از

امثله و حکم و اشعار و قصص مندرجۀ در آن را میتوان در آثار منثور و منظوم گذشتگان چون منطق الطیر عطار، مثنوی معنوی مولوی و شرح گلشن راز شمس الدین محمد لاهیجی نیز یافت. اما وجه تشابه این رساله با سایر آثار عرفانی اسلامی در قالب کلام و ذکر مضامین رایج عرفانی ختم گشته و در اصل و مفهوم و مداعا از آنان کاملاً متمایز میگردد. پاره ای از وجوده تمایز این رساله که موضوع این مقاله کوتاه است بدینقرار است :

اولاً بر خلاف آثار عرفانی که بیان عارفی در راهنمائی سالک در سیری مداوم برای رسیدن و وصل به حق است این رساله چون رساله هفت وادی بیان بی شبهه حق است که عیان گشته و ظاهر و خلق را بسوی خویش میخواند و اکثر امثاله و قصص و اشعار و احادیث مروی در این رساله از این دید معنا و مفهومی جدا از موقف جاری آنان در آثار عرفا است. ثانیاً جمال قدم در این رساله سالک را در هر مقامی که قرار دارد و متناسب با درجات ادرار و مراتب روحانیش بشناخت مرتبتی و مقامی از مراتب و مقامات خویش دلالت میفرمایند و شرط و روش توفیق را در عرفان هر مرتبتی از این مقامات تشریح و توضیح میفرمایند. سالکین که به چهار گروه اهل نفس، اهل عقل، اهل عشق و اهل فؤاد تقسیم میگردند بتوفیق و تأییدات حق امکان مییابند که چهار مرتبت از مقامات حق را که نفس، عقل، عشق و روح مظهر ظهور کلی الهی است بشناسند. جمال قدم این مراتب خلق و مقامات حق را با زیبائی بیان و رسائی کلام و با استفاده از استعارات مکانی و اشارات فلسفی توضیح میفرمایند. ثالثاً بیان الهی حامل تأیید ارزش و کفایت هریک از این مراحل عرفان بنسبت به سالک بوده و از اینرو راه خصم و جدل را میان آنان که برداشت‌هایی متفاوت دارند می‌بنند . در خاتمه این مقاله به وجوده مشترک آثار الهی که در طول حیات عنصری مظهر ظهور الهی نازل گشته اشاره ای نموده و پاره ای از مضامینی را که چون جویبارهایی از آب حیات در تمامی این آثار جریان دارد خاط نشان خواهیم ساخت .

ایرج ایمن

۱۱. شان و لزوم اجرای احکام

پژوهشی است در آثار و نصوص مبارکه حاکی از آنکه خلقت جهان هستی و آفرینش انسان امری تصادفی و بدون قصد و هدف خاص نیست و حصول به مقصد و سرنوشت خاصی که برای انسان مقدار است نیازمند هدایت آفریننده اوست که بواسطه انبیای الهی و بصورت احکام و حدود به انسان ارزانی میشود.

در این مبحث علت و هدف تشریع احکام و وحدت اصلی و سیر تکاملی احکام در سلسله ادیان آله‌ی و منشأ و اهمیت و شأن و مقام احکام و ارتباط عرفان مظہر امر با اتباع از احکام و حدود و اهمیت و نقش و اثر و خصوصیات عمدہ و لزوم و نحوه اجرای احکام بنا بر مندرجات نصوص مبارکه مطرح میگردد.

حضرت بهاء الله میفرمایند: "اگر از اول امر مدعیان محبت آله‌ی به اوامر و احکامش تمسک می‌جستند حال عالم به نور ایمان منور مشاهده می‌گشت. این ایام از مدعیان محبت وارد شد آنچه که از اعداء وارد نشد. لَعْنُ اللَّهِ أَنَّ الْمُظْلُومَ فِي حُزْنٍ مُبِينٍ".

هدف اصلی از ارائه مطالب فوق آنست که قیام یاران آله‌ی به اجرای اوامر و احکام آله‌ی سبب رفع حزن و آنفی شود که بر قلب مبارک شارع این امر اعظم مستولی شده بود!

مجمع عرفان

تشکیل مجمع عرفان به منظور ترویج و تشویق مطالعه و تحقیق در آثار مقدّسة ادیان الهی و اصول معتقدات بهائی در سال ۱۹۹۱ آغاز شد. این مجمع همه ساله بطرور جدگانه به زبانهای فارسی و انگلیسی در اروپا (ایتالیا و انگلستان) و در امریکای شمالی در مدرسه لوهلن (در میشیگان) و مدرسه بهائی بوش (در کالیفرنیا) برگزار میشود. اولین برنامه آموزشی مجمع عرفان تحت عنوان "مطالعه آثار قلم اعلیٰ" از سال ۱۹۹۷ آغاز شده و دوره آن پنج سال است و هر سال یک بخش از این برنامه اجراء میشود.

بخش اول : دوره طهران و بغداد

بخش دوم : دوره اسلامبول و ادرنه

بخش سوم : دهه اول دوره عکا

بخش چهارم نسالهای ۱۳۰۵-۱۳۰۰ هجری

بخش پنجم : اواخر دوره عکا

برنامه های مجمع عرفان در امریکای شمالی با مساعدت صندوق یادبود حاج مهدی ارجمند و صندوق پژوهشیاری نادیا سعادت، و با همکاری دفتر امور احبابی ایرانی- امریکائی محفل مقتبس روحانی ملی بهائیان ایالات متحده، تشکیل میگردد.